

סוכה ז

משה שווערד

1. גליוני מנחת חן

שם היתה גבוהה מעשרים אמה וכו'. עי' פירש"י שזהו מבני הישיבות, - והיינו דכל שמעתא שלא נאמר בתחילתה תנו רבנן, תניא, או שם אמורא, תולין אנו בתלמידי רב אשי, דאילו רב אשו בעצמו אמרה, הי' נאמר "אמר רב אשי" (יד אליהו).

2. המאירי על מסכת סוכה דף ג/ב

ואין לתמוה במיעוטיין אלו ולומר הואיל וכשנעשה הסכך לא נעשה כתקנו כשחזר ומיעט יש כאן משום תעשה ולא מן העשוי שכל שעשה הסכך כתקנו מחמת עצמו לשם סוכה ואח"כ עושה מעשה להכשיר את הפסול הבא לו מצד אחר אף על פי שאינו עושה מעשה בגוף הסכך אין בו משום תעשה ולא מין העשוי שהרי בחטט בגדיש כל שהניח בשעת אסיפתם חלל טפח ברוחב שבעה לשם סוכה מתקנה אח"כ וכשרה כמו שיתבאר וכן כל שיש בסוכה סכך פסול בארבעה ומיעטו אף על פי שלא עשה מעשה בסכך הכשר הואיל ומ"מ עשה מעשה להכשיר אין כאן משום תעשה ולא מן העשוי ואף על פי שבהדס שענביו מרובין מעליו ומיעטן לאחר האגד לדעת האומר לולב צריך אגד נפסל מדין תעשה ולא מן העשוי בזה הואיל ולולב צריך אגד ולא נאגד כתקנו אין זה כלום שמעולם אין תורת אגד עליו אבל בסוכה הרי הסכך נעשה הוא כתקנו שאינו צריך להיותו אחד עם הדפנות אלא יעשה הוא כתקנו ואח"כ יכשיר את הפסול הבא מצד אחר לכשירצה והכשרו עולה לו וקצת גדולי הדורות כתבו בה הפך הדברים ולא נתברר לי דבריהם ולשיטתני מיהא אתה למד באלו שעושיין סוכתם בעלייה תחת הגג בהסרת הרעפים ובמה שצריך בפקפוק זה שאם השלים סוכתו קודם שיפקפק בגג כהלכתו אין כאן משום תעשה ולא מן העשוי ואינו צריך נעניע כלל שלא הצריכו בנענוע אלא כשהיה הפסול בסכך עצמו כגון גפן ודלעת שקצצן שאין אומרים קציצתן זו היא עשייתן וצריך נענוע אבל סוכה שעשה מעשה בגוף הסכך ואין הפסול בא מחמת עצמו של סכך לא:

3. שערים מצויינים בהלכה

היתה גבוהה מעשרים אמה ובא למעטה. פירש"י למעט גובה חללה מכ' ונותן בקרקעיתה להגביה. ומשמע דבזה סגי, אע"פ שהסכך כבר מונח למעלה מעשרים, ואין עושה שום פעולה בסכך עצמו. וצ"ע למה לא יופסל משום תעשה ולא מן העשוי כדלקמן (יא.), ולא ראיתי בפוסקים שהצטרכו לנענוע הסכך כדי להכשירו. ונראה לפרש דדין תעשה ולא מן העשוי, הרי ילפינן מקרא "חג הסוכות תעשה לך", משא"כ הפסול של למעלה מכ' ילפינן למר מדכתיב "למען ידעו דורותיכם וגו'", ולמר מדכתיב "וסוכה תהיה לצל יומם", ולמר מדכתיב "בסוכות תשבו שבעת ימים", וא"כ הכא בלמעלה מעשרים הפסול בשיבה ובידיעה ולא בעשייה. ועי' בתוס' לקמן (ט):

4. קהלות יעקב- סימן ג

ולכאורה יש לכוּכּוּחַ לַמַּעֲלָה מִכִּי אִינוּ פְּסוּל בַּסֵּכֶךְ אֲלָא בַּדַּפְנוֹת, דְּהָא מִצְוָה דְּדָף י"א דְּבִסֵּיכָךְ צִמְחוּבָר לֹא מִכִּי קָלִילָתָן אֲחִ"כ דְּכוּ"ל תַּעֲשֶׂה וְלֹא מִן הַעֲשׂוֹי וְלִרְיָךְ שֶׁצִּשְׁעַת עֲשׂוֹי תִּהְיֶי צִבְעָה, וְכֵן צְחוּטַע צְגָדִישׁ פְּסוּל מִכִּי"ע, וְאִ"כ הִיכִי אֲמַרִינן צִבְיָחָה לַמַּעֲלָה מִכִּי וּמִיַּעֲטָה צִעֲפָר אִו צִחֲבָן וְאִין עֲחִיד לַפְנוֹתוֹ וְכֵן צִנָּה אִילְטָצָה, הוֹכֶשֶׁר הָא דְּכוּ"ל כְּחוּטַע צְגָדִישׁ שְׁאִינוּ עוֹשֶׂה עֲכֶשׂוֹי אֲלָא אִילְטָצָה וְלֹא סֵכֶךְ, אֲטִ"כ דְּאִין הַפְּסוּל לַמַּעֲלָה מִכִּי אֲלָא בַּדַּפְנוֹת וְהַלְדִּין, וְצַדְפְנוֹת לִיכָא דִּין תַּעֲשֶׂה וְלֹא מִן הַעֲשׂוֹי כְּדִאֲמַרִינן גְּצִי חוּטַע צְגָדִישׁ שְׁאִס כִּי גְצוּה טַפָּח מִן הָאֲרָץ כֶּשֶׁר לַחֲטַע צוּ לַכְּשִׁלְמוֹ לַעֲשֶׂרָה, וּפִירִשׁ"י ז"ל צְדָף ט"ז אִי ד"ה אֲבָל דְּאִין זֶה עֲשִׂיתוּ [שֶׁל סֵכֶךְ] שֶׁכִּרִי אִינוּ מִתְקַן אֲלָא הַדַּפְנוֹת, וְצַדְפְנוֹת לֹא אֲמַרִינן תַּעֲוֹלָמָהּ וְכִרִי הִיא כְּסוּכָה שְׁפָחוּתָה מַעֲשֶׂרָה, וְחֻקָּךְ צֶה וְהַשְׁלִימָה לַעֲשֶׂרָה עִכ"ל,

ולכאורה אפשר ליישב קושיית רבינו ישעי ז"ל כנ"ל, דיש לחקור צפיוסולא דלמעלה מעשרים אם הוא פסול צכסכך משום שמונה שלא כדון, או שהוא פסול צכדפנות דכמו שדפנות נמוכות מעשרה פסולים, כ"י צדפנות גזוכות יותר מעשרים

5. שערם מצויינים בהלכה

ומיעטתה בכרים וכסתות לא הוי מיעוט. פרש"י שאין סופו להניח שם כל שבעה, מפני הפסד ממונו. וכ"כ בסמוך (ד"ה תבן) שביטלו בפיו לשבעה. אבל רבינו חננאל כתב דצריך שיבטלו לעולם. והרא"ש הביא כן בשם אבי העזרי, ומ"מ פסק כרש"י, ומסתייע לזה מגמרא עירובין (עז:). וכ"ה דעת הר"ן כרש"י, ומסתייע כן ממשנה דאהלות (פט"ו מ"ז). אבל הריטב"א כתב דבעי ביטול לעולם. והטור (או"ח סי' תרלג) כתב, דבעי ביטול לשמונה ימים. ועי' בב"ח (שם). והרמ"א (או"ח סי' שנח ס"ב) כתב, דסגי שיבטל לאותו שבת, והביא דעה ב' דיש אומרים דצריך שיבטל לעולם. וידוע שכ"מ שהביא דעה א' בסתם, ודעה ב' בלשון "יש אומרים" דעתו לפסוק כדעה א',

6. שערם מצויינים בהלכה

ומה שמועיל הביטול לומר דעי"כ יתמעט הגובה, עי' במס' עירובין (קד). ובמס' חולין (פג:). דכל שמבטל הדבר לגבי דבר אחר, הוי כחדא. והפוסקים הביאו מזה לגבי כמה דברים וכגון לענין חציצה. ובשו"ת גבעת

7. ספר אוצר מפרשי התלמוד

הקשו הראשונים, מדוע בכרים וכסתות אין מועיל ביטול דבטלה דעתו אצל כל אדם, ומ"ש מכרי של תבואה דמהני ביטול, כדתנן⁴⁹: „בית שמלאו עפר או צורות ובטלו, וכן כרי של תבואה וכו', טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת”⁵⁰. וכתב הר"ן⁵¹ שמכוח קושיא זו יש להוכיח שאין צריך ביטול לעולם, ולענין סוכה בביטול לשבעה סגי⁵², ולענין טומאה — כל זמן שהטומאה שם. ומשו"ה בכרים בטלה דעתו אצל כל אדם, שאין אדם עשוי לבטלן לשבעה, אלא משתמש בהם תדיר, מה שאין כן בכרי שעתידי לעמוד זמן, שאין אדם מזיזו כלל⁵³.

8. רש"י מסכת סוכה דף ג עמוד ב

לא הוי מיעוט - שאין סופו להניח שם כל שבעה, [1] מפני הפסד ממונו.

9. הר"ן על הרי"ף מסכת סוכה דף א עמוד ב

תבן ובטלו הוי מיעוט וכ"ש עפר ובטלו. איכא מאן דאמר דבטול לעולם בעינן ולדידי מסתברא דבבטול לשבעה סגי מדאמר' הכא בכרים וכסתות בטלה דעתו אצל כל אדם ואילו במתניתין דאהלות [פרק טו מ"ז] חזינן לגבי טומאה דלכרי של תבואה מהני בטול ואי בטול לעולם בעינן נימא בטלה דעתו אצל כל אדם אלא ודאי בבטול לשבעה סגי ולענין טומאה כל זמן שהטומאה שם [2] ומשום הכי בכרים בטלה דעתו אצל כל אדם שאין אדם עשוי לבטלן שבעה אלא משתמש בהן תדיר מה שאין בכרי שעתידי לעמוד זמן שאין אדם מזיזו כלל והארכתני בחדושי:

10. רש"י מסכת סוכה דף ד עמוד א

תבן ובטלו - [A] בפיו, [B] לשבעה.

11. חידושי הריטב"א מסכת סוכה דף ג עמוד ב

פרש"י שבטלו שם לכל שבעת הימים של חג ואין עתיד לפנותו כל ימי החג אלא שהביטול הוא שאמר כן בפיו בפירוש, ואין עתיד לפנותו שלא אמר כן אלא שכך הוא בדעתו, [B] ול"נ דהא ביטול לגמרי משמע לעולם סתמא ולגבי מיעוט חלון שלא להביא את הטומאה בעינן ביטול עולמית כדכתיבנא בפרק לא יחפור (י"ט ב) גבי ריקק אינו ממעט בחלון וכדפרש"י ז"ל התם ה"ה לענין טומאה רצוצה, וכיון שכן הוא הדין למיעוט סוכה דהא מדמינן להו אהדדי בשמעתין, [A] ותו דכיון דלא בטלינהו אלא לשבעת ימי החג מה לי אם אמר כן בפיו או לא אמר כן דבהא ליכא למימר דברים שבלב אינן דברים שאין אומרים כן אלא בנדירים הקדשות ותנאים וכיוצא בהם אבל לענין שום בטול גלויי דעתא הוי כאמירה בפה, והנכון דבטליה היינו שבטלו שם לעולם בין בפיו בין בלבנו, ואין עתיד לפנותו היינו שאין עתיד לפנותו כל שבעת ימי החג לענין סוכה, ולענין טומאה כל זמן שהטומאה בבית, והיינו דאמרינן דכרים וכסתות אף על גב דבטלינהו ביטול עולמית לא הוי מיעוט דבטלה דעתו אצל כל אדם ואין דרך שום אדם לבטל כלי תשמישו לעולם דאלו לשבעת ימי החג אפשר דמבטל ליה.

12. רשימות שיעורים (רי"ד סולובייצ'יק) מסכת סוכה דף ד עמוד א

(א) ר"ח קובע שדירה סרוחה פסולה. ניתן לומר שהר"ח סובר שדירה סרוחה פסולה מפני שהסוכה אינה ראויה לדירה במציאות. בכך דומה לסוכה פחותה מז' על ז' טפחים שאינה מחזקת שולחנו שגם היא פסולה מפני שאינה ראויה לדירה. סוכה והוצין יורדין לתוך י' טפחים אינה סוכה הראויה לדירה, ולפי"ז רק כשיש הוצין המצערים את היושבים בסוכה והופכים אותה לדירה סרוחה במציאות נפסלה הסוכה.

א"נ י"ל, שר"ח סובר שיש כאן בטול ומעוט מחיצות. אף על פי שההוצין היורדין לתוך כ' אמה אינם ממעטים את גובה מחיצות הסוכה למעלה מכל בכדי להכשירה, מ"מ ההוצין היורדין לתוך י' טפחים מועילים למעט את גובה המחיצות שבסוכה לפוסלה. זאת אומרת - לחומרא הוצין ממעטים את גובה הסוכה ומחיצותיה אף על פי שחמתן מרובה מצלתן. ומהות הפסול דדירה סרוחה היא הפקעת חלות מחיצות גבוהות עשרה דמדין דירה סרוחה המחיצות פסולות. ויוצא מזה שגם הוצין כל שהם למטה מעשרה פוסלים אף על פי שאינם מצערים במציאות דיעקר דינם הוא בשעור המחיצות - למעטן לפחות מ' טפחים. (ועיין לקמן בשעורים (דף י ב) בענין נויי סוכה אין ממעטין בסוכה

13. ספר אוצר מפרשי התלמוד

✓ לעומת שיטת הריטב"א שפוסל בהוצין היורדים לתוך י"ט אף בדיעבד⁵¹, מלשון הרמב"ם⁵² משמע שחושש רק לכתחילה, וז"ל: „וצריך להזהר שלא יהיו הוצין ועלין של סכך יורדין לתוך עשרה טפחים כדי שלא יצר לו בישיבתו”⁵³, ומדכתב „וצריך להזהר כו” משמע שגם לרבא הסוכה כשרה בדיעבד⁵⁴. [ולכאור צ"ע, מנ"ל לרמב"ם שהלכה זו היא לכתחילה, כיון דכל שאר ההלכות שבתוך הסוגי' הן אפי' בדיעבד⁵⁵. וי"ל משום דלקמן⁵⁶ בעי שאינה גבוהה י"ט מנלן דפסולה, ושקיל וטרי הרבה בזה. ולכאור מה צריך לימוד לזה לרבא, הלא פחות מי' דירה סרוחה היא, וע"כ שמטעם דירה סרוחה בהוצין יורדין כשרה בדיעבד, ודוחק לומר שכל הסוגי' אליבא דאביי שלא כהלכתא⁵⁷. ולשיטת שהסוכה פסולה מטעם דירה סרוחה, יש שתירץ דצריכים קרא לפסול פחות מי', כי נפ"מ אם הסכך יהי' למעלה מעשרה, אבל המחיצות לא יהיו גבוהות עשרה פסולה ואין זה משום דירה סרוחה, אלא למדים מהא דארון או מהלכה דשיעורין ומחיצין⁵⁸. ועוד י"ל שאפי' למאן דסברי שפסולה בדיעבד, היא רק מדרבנן, ולקמן שילפינן מקרא או מהלכה, הוא מדין תורה⁵⁹.

היתה גבוהה י' טפחים והוצין יורדין לתוך י', סכך אביי למימר אם חמתם מרובה מצלתם כשירה, א"ל רבא הא דירה סרוחה היא, ואין אדם דר בדירה סרוחה. יש מי שהעיר על דברי רבא שפחות מי"ט פסול מחמת דירה סרוחה, דא"כ אמאי כשרה בגובה י"ט, הלא קומתו של אדם בינוני ג' אמות, דהוא י"ח טפחים, וזה עוד מלבד ראשו כמבואר בתוס'⁶⁰, וא"כ לא יוכל לעמוד בקומה זקופה, והוי כמצטער⁶¹. אמנם יש מהראשונים שכתב בטעם פסול דירה סרוחה „שהרי אין יכול לעמוד בתוכה, ואפי' מיושב, לפי שההוצין יורדין ופוצעין את מוחו ונוקרין את עיניו”⁶².

14. תוספות סוכה דף י/ב

נויי סוכה - קרמים הפרוסים למעלה לנוי אין ממעטין בסוכה גבוהה מכ' להכשירה דלאו מין סככה הוא דאי סככה הוי הוה מיפסל משום דמקבל טומאה ולאו לפוסלה משום פחותה מי' כך פירש בקונטרס ולא דמי להוצין יורדין לתוך י' דפסלינן לעיל (דף ד.) משום דירה סרוחה דשאני הכא דלנוי עשוין:

15. פסקי תשובות - סימן תרכז

קישוטי סוכה התלויים רחוק מד' טפחים מהסכך

ד. סעי' ד', רמ"א: ויש ליזהר שלא לתלות שום נוי סוכה רק בפחות מד' טפחים לסוכה. ובמ"ב (סקט"ו) ואף שמדינא אין לאסור בנוי סוכה התולה בריחוק ד' טפחים מהסכך אא"כ הוא ד' על ד' טפחים, מ"מ חיישינן שמא לא יקפיד ויהיה בו שיעור זה, ולכן כתב הרמ"א לתלות הנוי סוכה רק בסמוך ד' טפחים לסכך (שהם 38.4 ס"מ לחזו"א, ולר"ח נאה 32 ס"מ). ואף⁹ קישוטי הסוכה התלויים על דפנות הסוכה אעפ"כ אם סמוכים לסכך ד' טפחים שפיר דמי ומותר לשבת תחתיהם אף שבוטל ד' על ד' טפחים.

ואם קצה העליין של קישוטי הסוכה תלויים בתוך ד' טפחים לסכך אך משתלשלים ויורדים למטה מד' טפחים (כמו שמצוי בשרשראות) יש¹⁰ צדדים לאיסור ולהיתר, ולפיכך מספק יש¹¹

ליזהר בזה ולהקפיד שקישוטי הסוכה לכל אורכם והקיפם יהיו בתוך ד' טפחים סמוך לסכך.

16. רש"י מסכת סוכה דף ד עמוד א

על פני כולה - שמגיעין שני ראשי האיציטבא לשתי דפנות הצדדין, ואיצטבא הוא בנין אבנים וטיט, אם יש בה באיצטבא שיעור הכשר סוכה קטנה, שבעה טפחים ומשהו, דהיינו ראשו ורובו ושלחנו.

17. מהרש"א על סוכה דף ד/א

בפרש"י בד"ה אם יש בה כו' ז' טפחים ומשהו דהיינו כו' עכ"ל. צ"ע דהוסיף כאן ולקמן גבי עמוד בשיעור סוכה משהו על ז' טפחים ובכמה דוכתין במכילתין נראה דלא הוי שיעור הסוכה אלא ז' טפחים מצומצמים והטעם דגברא באמתא יתיב ושלחנו טפח כדאיתא בירושלמי וכמ"ש הרא"ש ע"ש:

18. ספר אוצר מפרשי התלמוד | ע' עב

להעמיד הדפנות עליהן⁸⁹. | ויש שתירץ לפי מה דאיתא בריש עירובין, שלחומרא צריך להיות טפח שוחק, וכיון שנתנו חכמים שיעור לשלחנו טפח, ודאי הוא טפח שוחק לחומרא, ושפיר כתב רש"י דשיעור ראשו ורובו ושלחנו הוי שבעה טפחים ומשהו, דהיינו בשביל אותו טפח שוחק של שלחנו⁹⁰.

19. רא"ש על סוכה פרק ראשון - סימן ג

היתה גבוה מכ' אמה ובנה בה איציטבא כנגד דופן האמצעי על פני כולה ויש בה הכשר סוכה כשירה

פרש"י כשירה כל הסוכה אפילו מן האיציטבא והלאה דמונין (מנין) חללה מראש האיציטבא למעלה ונמצא דופן האמצעי כולה כשירה ודפנות הצדדין ברוחב האיציטבא הוכשרו בה והרי כאן סוכה קטנה כשירה ואמר לקמן (דף יט.) פסל היוצא מן הסוכה נידון כסוכה ומפרשין ליה אם יש הכשר סוכה ביחד ועוד יש בסוכה משם והלאה פסל דהיינו סכך העשוי מפסולת גורן ויקב ויוצא מהכשר סוכה שאין לו הכשר דפנות נידון כסוכה וכל הסוכה כמו שהיא גדולה כשירה. והקשה ה"ר ישעיה דהא דאמרינן לקמן [שם] פסל היוצא מן הסוכה נידון כסוכה היינו היכא דאית ליה הכשר דפנות אלא דלא מוכחא מילתא כולי

האי משה"ה נידון כסוכה, אבל הכא דמן האיציטבא והלאה גבוהה יותר מכ' אמה מהיכי תיתי לה הכשר אילו סוכה

המסוככת חציה בסכך כשר וחציה בסכך פסול אף על פי שיש שיעור הכשר בסכך הכשר היושב תחת סכך

פסול יצא ידי חובתו ה"נ הכא דכל למעלה מכ' סכך פסול וכשפודין של ברזל דמי. ופירש הוא דאינה כשירה אלא על האיציטבא ועוד לא דמי לפסל דהתם הדופן הקצר נמשך כנגד האורך כדאמר שתיים כהלכתן ושלישית אפילו טפח אבל הכא היכא אשכחן שיהא נמשך ונימא חפירה

כמאן דמליא דמי. ונ"ל לקיים פירוש רש"י דהא דאמרינן לקמן גבי פסל היוצא מן הסוכה נידון כסוכה ומשכה חד דופן בהדיה מדקרי ליה פסל היוצא מן הסוכה על כרחין שאר שתי הדפנות לא שייכי להאי יוצא דאי שייכי ליה הרי יש ב' מחיצות שלימות ואחת קצרה כדון הכשר סוכה ובכלל הסוכה הוא אלא כדפרשין לקמן דאחר שעשה מחיצה השלישית ארוכה באורך סוכתו אע"פ שהיה לו די ב' טפחים גלי בדעתיה מה שאינו בין ב' המחיצות אינו בכלל סוכתו ורזו ואין לפסל היוצא אלא מחיצה אחת אפילו הכי נידון כסוכה ועוד הא אמרינן לקמן לחד פירוש אם רובה צלחה מרובה מחמתה ומיעוטה חמתה מרובה מצלתה מותר לאכול בה אף באותו מיעוט אע"פ שאינה מסוכך כהילכתה ומה שהקשה מסוכה שחציה סכך פסול לא דמי דסכך למעלה מכ' לא מיקרי סכך

פסול כדפירש ר"ת כיון דמין כשר הוא ואינו נפסל אלא מחמת גובהה הלכך כיון דמקצתו כשירה איזן

נידון כפסל היוצא מן הסוכה:

20. שערים מצויינים בהלכה

(סוכה פ"ו הי"ב) דמכרך לישב בסוכה מעומד ואח"כ יושב, הרי דהמצוה הוא בישיבה, ואע"ג דהראב"ד והמגיד משנה אינם מסכימים לדברי הרמב"ם, מ"מ גם הם מודים דהישיבה עיקר, אלא שיוצא מצותה גם בעמידה, דהלשון תשבו היינו עכבה כמש"כ רש"י בחומש, וכיון דישיבה חשוב יותר מעמידה, לכן לא חשבו חז"ל פי' עמידה, ורק לפי הישיבה. והר"י מלוניל כתב דהטעם בדירה סרוחה הוא משום שלא יכול לישוב, דההוצין נוקרין את עיניו. ועי' במאמר הבא.

הא דירה סרוחה היא ואין אדם דר בדירה סרוחה. הקשה הרש"ש א"כ אמאי כשרה בגובה עשרה טפחים, הלא קומתו של אדם בינוני ג' אמות שהוא י"ח טפחים, והו' מלבד ראשו כמש"כ התוס' במס' עירובין (מח. ד"ה גופו), והא לא יוכל ליכנס ולעמוד בקומה זקופה, והוי כמצטער. | ונראה דלק"מ, דבקרא כתיב "בסוכות תשבו", ועי' ברמב"ם

21. ספר עקבי הצאן |ממו"ר הגרצ"ש| סימן כא |ע' קנז|

תחילת הנחת הסכך היתה בפסול, והו"ל לפסול הסוכה מטעם תולמ"ה. וכי, דלר"ת לק"מ, דפסולא דתולמ"ה לא שייכא אלא בפסול שבהחפצא דהסכך, אך בכה"ג שהניח הסכך מעיקרא למעלה מכ"ף אמה, שהחסרון הוא בישיבת הגברא, דבישיבה כי האי לא יצא י"ח, אך עצם החפצא של הסכך כשר הוא, לא שייך לפסול אח"כ מטעם תולמ"ה במסלק זה החסרון. וז"ב. והר"ר ישעי' פליג בזה וס"ל דסכך למעלה מכ"ף כשפודין של ברזל דמי, ונידון כפסול בעצם החפצא של הסכך. ועי' אור"ח ה"ל סוכה (תרכ"ח ס"א, ותרל"ג ס"ה), דקיי"ל כדעת הר"ת והרא"ש.

ב. בגדר שיטת מ"ד הנחה עושה מצוה והנה אי' בסוגי' דשבת (כ"ג רע"א) עשית שהיתה דולקת והולכת כל היום כולו, למוצ"ש מכבה ומדליקה... אלא אי אמרת הנחה עושה מצוה, האי מכבה ומדליקה, מכבה ומגביה ומניחה ומדליקה מיבעי ליה... ש"מ הדלקה עושה מצוה, ש"מ. והק' שמה בתוס', אמאי מכבה וחוזר ומדליקה, בהגבהה סגי, כיון דהנחה עושה מצוה, דאטו מי גרע דלוקה ועומדת מהדליקה חש"ו. וי"ל דמייירי שהדליקה מתחילה לצורך שבת, ולכך גרע מהדליקה חש"ו, דהתם שמדליקה בעתה, ניכר הדבר שמדליקה לשם חנוכה. כלומר, דכל האיבעיא אי הדלקה עושה מצוה או הנחה עושה מצוה היינו לענין מהו הנקרא מעשה המצוה אשר ע"י יוצא י"ח המצוה, אי הדלקת חפצא דנ"ח או הנחת חפצא דנ"ח, ונפק"מ להדליקה חש"ו והניחה בר חיובא, דקיי"ל דכל שאינו מחוייב בדבר אינו מוציא אחרים י"ח, דאם מעשה המצוה הוא הדלקת הנ"ח, אזי אין החש"ו יכול להוציא להכרח חיובא י"ח. אך כהא כו"ע מודו, דבעינן חפצא דנ"ח, ובכדי ליצור זה

למטה מכ"ף לא יצא, דהדלקה עושה מצוה. ועיי"ש במג"א סק"ז שכ' בשם הי"ש הטעם, דהרואה אומר לצרכו הוא דאדלקה, כל', ואפי' למ"ד הנחה ע"מ נמי לא יצא. [ועיי"ש בבהגר"א ובחי' רעק"א בשם התוס'.]

א. בגדר הפסול דסוכה למעלה מכ"ף אמה והנראה לומר בביאור פלוגתתם, דהנה אי' בגמ' סוכה (ד.), היתה גבוהה מכ"ף אמה ובנה בה איצטבא... ויש בה הכשר סוכה, כשרה. ופירש"י, כשרה כל הסוכה... אפי' מן האיצטבא והלאה וכו'. ועיי"ש ברא"ש שהק' בשם הר"ר ישעי', דאילו סוכה המסוככת חצי' בסכך כשר וחצי' בסכך פסול, אע"פ שיש שיעור הכשר בסכך הכשר, היושב תחת סכך פסול מי יצא י"ח, ה"נ הכא, דכל למעלה מכ"ף סכך פסול הוא וכשפודין של ברזל דמי. [והרא"ש עצמו כ' שמה לקיים פרש"י, ומה שהקשה מסוכה שחצי' סכך פסול, לא דמי, דסכך למעלה מכ"ף לא מיקרי סכך פסול, כדפירש ר"ת, כיון דמין כשר הוא, ואינו נפסל אלא מחמת גובהו, הלכך כיון דמקצתו כשרה, אידך נידון כפסול היוצא מן הסוכה. [ונל"פ בכוונתו, דהחסרון בסכך למעלה מכ"ף אמה אינו בהחפצא של הסכך אלא בקיום המצוה של הגברא¹, ויעויין בסוגי' דריש מס' סוכה, דלרבה ה"ט דסוכה למעלה מכ"ף אמה פסולה, דאמר קרא למען ידעו דורותיכם וכו', עד עשרים אמה אדם יודע שהוא דר בסוכה וכו', הרי דהחסרון הוא לא בהחפצא דהסוכה, אלא באופן ישיבת הגברא בה, דהיושב בסוכה שלמעלה מכ"ף אמה כיושב חוץ לסוכה דמי, דאין בישיבתו היכר לחיוב המצוה, וכפרש"י שמה. [וכה"ג יל"פ אף לפי אינך תרי טעמי, ע"ש].]

ועיי"ש בפנ"י שהקשה, דהיאך מהני בנה בה איצטבא למעטה להסוכה מכ"ף אמה, הלא

22. רמב"ם יד החזקה הלכות סוכה פרק ד

(יד) בנה איצטבא בה כנגד דופן האמצעית על פני כולה אם יש באיצטבא שיעור רוחב הסוכה כשרה בנה איצטבא מן הצד אם יש משפת איצטבא ולכותל ארבע אמות פסולה פחות מארבע אמות כשרה בנה איצטבא באמצעה אם יש משפת איצטבא ולכותל ארבע אמות לכל רוח פסולה פחות מארבע אמות כשרה וכאילו המחיצות נוגעות באיצטבא והרי מן האיצטבא ועד הסיכוך פחות מעשרים אמה בנה בה עמוד ויש בו הכשר סוכה פסולה שאין אלו מחיצות הנכרות ונמצא על גב העמוד סכך כשר בלא דפנות:

23. רמב"ם יד החזקה הלכות סוכה פרק ה

(יד) במה דברים אמורים בסוכה קטנה אבל בסוכה גדולה סכך פסול באמצע פוסל בארבעה טפחים פחות מיכן כשרה ומן הצד פוסל בארבע אמות ופחות מיכן כשרה כיצד בית שנפחת באמצעו וסיכך על מקום הפחת וכן חצר המוקפת אכסדרה שסיכך עליה וכן סוכה גדולה שהקיפוה בדבר שאין מסככין בו בצד הדפנות מלמעלה אם יש משפת הסכך הכשר ולכותל ארבע אמות פסולה פחות מיכן רואין כאילו הכותל נעקם ויחשב זה הסכך הפסול מגוף הכותל וכשרה ודבר זה הלכה למשה מסיני.

ברין דופן עקומה

גחלקו הראשונים זיסוד ההלכה דדופן עקומה.
האם ההלכתא היא דרואיס את הדופן
כאילו נעקס למעלה ומגיע לסקך הסוכה, ואו דיקוד
ההלכה היא דרואיס את כל הדופן הרחוק מן
הסוכה, כאילו נתקרב לחלל הסוכה, עיין בראשונים
(ד, א) שדנו בזה.

אולם ברמז"ס מצינו סתירה בדבר זה, דדדין
אילטבא צאמלע כתב (צפ"ד מסוכה הי"ג
י"ד), "סוכה שאוירה גבוה מעשרים אמה וכו', בנה
אילטבא צאמלע אס יש משפת אילטבא ולכותל וכו'
פחות מארבע אמות כשרה, וכאילו המחילות נוגעות
באילטבא והרי מן האילטבא ועד הסיכוך פחות מכ'

ההלכה חלוק היתר דדוע"ק בסכך פסול מאילטבא
בסוכה למעלה מכ', דבסכך למעלה מכ' אמה דאין
פסול בצוף הסכך עלמו, אין אנו לריכיס לכך שיחשב
חלק הסכך שלמעלה מכ' כדופן עקומה ויגיע לסקך,
וקגי דדין דדוע"ק מדין לירוף וחיבור שהדופן מתקרב
לאילטבא, דע"י זה מתמעט שיעור הדופן
כהאילטבא, ואדרבה עיקוס הדופן למעלה לא מהני
בסוכה גבוהה מכ' אמה, כי סו"ס עדיין הדופן עומד
במקומו מחוץ לאילטבא והוא גבוה יותר מכ' אמה,
ורק דין דדוע"ק מדין לירוף וחיבור הדופן לאילטבא
מהני להכשר סוכה, כי ע"י זה מתמעט שיעור
הדופן וממדת מעתה לפי גובה האילטבא.

אולם בסכך פסול לא שייך לנרף ולחצר את
הדפנות לחלל הסוכה, כי הסכך פסול
שבאמצע חוץ ומפסיק בין חלל הסוכה לדופן, ורק
ע"י זה שהסכך פסול עלמו נעשה חלק מדופן הסוכה

אמה". ומשמע מלשון הרמז"ס דדין דדוע"ק הוא דין
לירוף וקירוב הדופן לחלל הסוכה. אולם גבי סכך
פסול פחות מד"א כתב הרמז"ס (צפ"ה הלכה י"ד)
"וכן סוכה גדולה שהקיפיה בדבר שאין מסככין בו
בדד הדפנות מלמעלה וכו', פחות מכן (מד' אמות)
רואין כאילו הכותל נעקס ויחשב זה הסכך הפסול
מגוף הכותל וכשרה", ומשמע דדין דדוע"ק הוא בסכך
הפסול עלמו שנעשה חלק מן כותלי הסוכה, וכבר
עמד הכ"מ שם על סתירת דברי הרמז"ס.

ונראה דעת הרמז"ס, דשיטתו דשתי הלכות
נאמרו בדופן עקומה. דעיקר ההל"מ דכל
פסול בפחות מד"א מיתכשר ע"י דוע"ק, אולם בטעם

אפשר להכשיר את הסוכה. [ובזה מיושב גם הסתירה
שיש בדברי רש"י, דגבי אילטבא (ד, א) הביאו
הראשונים משמו דהדופן מתקרב לסוכה, ואילו להלן
(יז, א) פירש"י בדיא דדוע"ק היינו שהסכך הוא
חלק מן הדופן אלא שנחלק, ולהמבואר ברמז"ס הן
הן דברי רש"י.]

ונראה נפ"מ לדינא לשיטת הרמז"ס, באופן של
סוכה למעלה מכ' אמה שמייעטה
באילטבא, וגם יש סכך פסול מחוץ לאילטבא, דבזה
לא שייך לדון כלל דדוע"ק, דדין לירוף הדפנות לחלל
הסוכה הופקע ע"י הסכך פסול שבין הדפנות
לאילטבא, ודין דדוע"ק למעלה בסכך לבד לא מהני
להכשיר את הדפנות שהם גבוהות למעלה מכ' אמה,
ונמלא שבאופן כזה אין תקנה להכשיר את הסוכה
והסוכה פסולה, ול"ע.]

25. שערם מצויינים בהלכה

דף ד: פחות משלשה טפחים כשרה.
פרש"י כלבוד הלכה למשה מסיני,
וחשבינן ליה כאילו החקק לבוד ומגיע עד
הכותל, לבוד סניף, דבר שמאריכין אותו ע"י
סניפין כדי לסנוף חקק על חקק. וכ"כ רש"י
במס' עירובין (ט. ד"ה לבוד) דהוי לשון
סניף להאריך. ומשמע מכל זה, דענין לבוד
אינו ר"ל שחושבין כאילו האויר אינו כאן,

והב' דברים מחוברים, אלא שאנו חושבים
כמו שהעמידו שם איזה דבר ועי"ז הם
מחוברים. וכ"כ הר"ן (ריש מסכתין) דלא
חשבינן לבוד כאילו המקום אינו, דאי הכי
יהא אויר פחות משלשה פוסל הסוכה, דהרי
בציר ליה שיעור סוכה. וכ"כ הריטב"א לקמן
(טז: ד"ה מיתבי מחצלת), וכן מבואר בתוס'

26. תוספות מסכת סוכה דף ד עמוד ב

פחות משלשה טפחים כשרה - מכאן קשיא לפי מה שפירש בקונט' בריש פרק שני דגיטין (דף טו:) גבי גידוד חמשה ומחיצה חמשה אין מצטרפין דאם היה חריץ עמוק חמשה ומקיפו מחיצה חמשה אין מצטרפין להיות בתוכו רשות היחיד הא אשכחן הכא לענין סוכה דמצטרפין וכן בפ"ק דשבת (דף ז:): גבי בית דאין תוכו עשרה דאם חקק בו ארבעה על ארבעה חשיב כוליה רשות היחיד מיהו ההיא איכא לדחות שחקק ארבעה בעומק עשרה ועוד מקשה רבינו תם מהא דאמר פ' בתרא דעירובין (דף צט:): ובשבת פרק הזורק (דף צט:). דבור וחולייתה מצטרפין לעשרה ועוד אמרינן בסוף פרק כל גגות (עירובין צג:): גבי שתי חצירות זו למעלה מזו ויש גידוד חמשה ומחיצה חמשה דמודה רב חסדא בתחתונה הואיל ורואה פני עשרה דמערבת שנים ולא מערבת אחד אלא יש לומר דגידוד חמשה ומחיצה חמשה לענין שתי חצירות זו למעלה מזו איירי ולענין עליונה כדמוכח סוגיא דכל גגות ולענין עירוב אי נמי לענין תל ברשות הרבים גבוה חמשה והקיף על גביו מחיצה חמשה דלא חשיב רשות היחיד לענין שבת וא"ת ויחשבה רשות היחיד מטעם דאי בעי מנח עליה מידי ומשתמש כדאשכחן בריש חלון (שם דף עח. ושם) גבי עמוד ברשות הרבים גבוה עשרה ורחב ארבעה ונעץ בו יתד כל שהוא מיעטו ואם מילאו כולו ביתדות חשיב כולו רשות היחיד הואיל ואי בעי מנח ליה מידי ומשתמש ודייק לה מהא דאמר רבי יוחנן בור וחוליה מצטרפין לעשרה כלומר וכי היכי דמצטרפי לעשרה לענין עומק הוא הדין דמצטרפי לארבעה לענין רוחב דמתמני' דשבת פרק הזורק (דף צט:). ובפרק המוצא תפילין (עירובין דף צט:): דקתני חוליית הבור שהן גבוהין עשרה ורחבין ד' דייק לה ר' יוחנן וכי היכי דקתני עשרה קתני נמי ד' ואמאי חשיב רשות היחיד הא לא משתמש ליה ברוחב שהאוויר מפסיק אלא מאי אית לך למימר דמנח ליה מידי ומשתמש ה"נ וי"ל דהכא מיירי בתל שהוא רחב הרבה בעשר אמות או בעשרים כעין חצר דלא שייך להחשיבו רשות היחיד מטעם דאי מנח עליה מידי אלא בדבר צר כעין עמוד רוחב ד' וא"ת בפ"ק דשבת (דף ז:): גבי בית שאין תוכו עשרה וחקק בו להשלימו לעשרה אמאי לא מחלק כי האי גוונא אם יש משפת חקק ולכותל שלשה טפחים ויש לומר דלא דמי רשות שבת שהוא למנוע רגל רבים לסוכה דבעינן מחיצות סמוכות לסכך [ועי' תוס' שבת ז: ד"ה ואם].

27. ספר הררי קדם | מועדים א | סימן צב

מחיצות שבת ודפנות סוכה

חמשה ומקיפו מחילה חמשה אין מצטרפין להיות בתוכו רשות היחיד, הא אשכחן הכא לענין סוכה דמצטרפין. ול"ע דדעת רש"י.

ונראה לומר דדעת רש"י, עפמשי"נ צמק"א דדברינו להלן (סי' ק"ג) צ"ש מרן הגר"ח ז"ל, דשאני מחילות שבת מדפנות סוכה, דמחילות שבת עיקר דינם הוא להקיף ולגדור את הרשות, ומשא"כ דפנות סוכה יסוד דינם הוא דין "דפנות"

הצריכות לצנין הסוכה ודפנות סמוכים לסכך, ונפ"מ צשיעור עשרה טפחים דצצצצ אינו הלכה צמחילה אלא צההיקף מקום, ומשא"כ צסוכה זהו צשיעור צסוכה עלמה ושייך ציה כתותי מיכתת צשיעוריה, וכן נפ"מ דלוח"פ מועלת צצצצ אף שאינה מחילה הנכרת, דסו"ס יש על ידה היקף רשות, אבל צסוכה לא מהניא דאין עליה שם דופן, וכש"כ צדברינו שם, עיי"ש.

א

בענין גידוד חמשה ומחיצה חמשה

בסוכה (ד, א) היתה פחותה מ' טפחים וחקק בה כדי להשלימה לעשרה, אם יש משפת חקק ולכותל וכו', פחות משלשה טפחים כשרה. | וכתבו עלה צתוספות, "מכאן קשיא לפי מה שפירש בקונט' בריש פרק שני דגיטין (דף טו:): גבי גידוד חמשה ומחילה חמשה אין מצטרפין, דאם היה חריץ עמוק

מחילה, ולכן אין חריץ חמשה ומחילה חמשה
מלטרפס לחלות שיעור מחילת עשרה, כיון דחריץ
אינו מועיל כלל מדין מחילה, אלא הוא הלכה בפ"ע,
ואין חריץ ומחילה מלטרפס.

אולם כ"ז בשנת, אבל בסוכה דאין זה כלל הלכות
מחילה והיקף מקום, אלא דהוא דין בסכך
ובסוכה שיהיה לה ג' דפנות, בזה פשיטא דגם חריץ
חשוב דופן כשר לענין סוכה, שהרי לתוכו יש לו
תורת דופן, ונידון ככל מחילה אחרת המועלת
בסוכה, ולהכי הוא מלטרף לכל דופן כשר אחר
להשלים שיעור עשרה.

ואשר מעתה נראה, דבשנת חריץ אינו ראוי כלל
לשם מחילות שנת, דעיקר דין מחילות שנת
הוא לחלק בין הרשויות, וחריץ אינו מחלק שום רשות
מזכוך, ובכל מחילות שנת צעיקן שיהיה למחילה גובה
והיכר מחילה משני ידיה, וחריץ כיון שאינו ניכר
אלא מתוכו, אינו ראוי לדין מחילת שנת. ואף דחריץ
עמוק עשרה הוי רה"י לענין שנת, נראה דהתם הוא
דין בפ"ע ולא משום מחילות אחיך עלה, אלא דהוא
הלכה מיוחדת כיון דהוא חולק מקום לעלמו לכך
נידון כרה"י, אבל הא מיהא דחריץ אין עליו תורת

28. רשימות שיעורים (רי"ד סולובייצ'יק) מסכת סוכה דף ב עמוד א

שם. במשנה - סוכה כו' ושאינה גבוה עשרה טפחים כו' פסולה עכ"ל. יש לבאר את יסוד הדין של עשרה טפחים בסוכה.

ונראה שיש שני דינים בגובה של עשרה טפחים בסוכה: (א) דין במחיצות הסוכה. דין זה אינו מוגבל
לסוכה, גם בכל התורה כולה - בשבת, בכלאים, ובקדושת המקדש - שיעור גובה עשרה תנאי הוא בהכשר
המחיצות, וכמש"כ הרמב"ם בפט"ז משבת הל"ט"ו וז"ל: וכל מחיצה שאין בגובהה עשרה טפחים או יותר אינה
מחיצה גמורה עכ"ל. ובפ"ז מכלאים הל"ט"ו כתב וז"ל: גדר שהוא גבוה עשרה טפחים כו' הרי זה מותר ליטע
כרם בצדו מכאן וירקות בצדו מכאן עכ"ל.

(ב) דין בדירת הסוכה. דין זה מיוחד לסוכה ובחלות שם דירת הסוכה, כי בפחות מעשרה בגובה הסוכה יש
פסול של דירה סרוחה וכדלקמן (דף ד א) - היתה גבוהה י' טפחים והוצין יורדין לתוך י' סבר אביי למימר אם
חמתם מרובה מצלתם כשרה. א"ל רבא, הא דירה סרוחה היא ואין אדם דר בדירה סרוחה, עכ"ל.
ובכך יתיישב שינוי שבמשנה עירובין ממשנתנו כאן. במשנה שלנו נקבע הדין שגובה עשרה מעכבת בהכשר
סוכה מיד אחרי שהובאה המחלוקת בין הת"ק ור' יהודה בשעור עשרים בסוכה. לעומת זאת בריש מסכת עירובין
(ב א), במשנה הראשונה שם, הובאה המחלוקת בין הת"ק ור' יהודה בנוגע לשעור עשרים בהכשר המבוי בשבת.
אבל המשנה אינה מזכירה שיש צורך בשעור עשרה בגובה המבוי אף על פי שזה בודאי מעכב.
וי"ל שהמשנה בעירובין השמיטה דין שיעור עשרה בגובה המבוי כי הוא דין במחיצות בכל התורה כולה, ואינו
דין מיוחד בהכשר המבוי. והואיל וכבר הובא בהרבה מקומות שגובה עשרה טפחים הוא שעור בחלות שם מחיצה
בכהת"כ השמיטה המשנה שם בערובין דין זה. ברם בסוכה, גובה י' מהווה גם דין מיוחד בחלות שם דירה בסוכה
ובהכשרה, לפיכך הביאה המשנה במס' סוכה. (עיין בשעורים לקמן עוד בענין זה כמו (ד א), (י ב)).

שם. במשנה - סוכה כו' ושאינה גבוהה עשרה טפחים כו' פסולה עכ"ל. כבר אמרנו ששעור עשרה הוא דין
במחיצות הסוכה, בפחות מעשרה טפחים אין מחיצות הסוכה כשרות. גם בשבת - בקביעת חלות השם של רשות
היחיד - מעכב גובה עשרה במחיצות. אעפ"כ נ"ל דיש כאן שתי הלכות נפרדות.

הראיה לכך, מהא דאיתא לקמן (ד ב) וז"ל: היתה פחותה מ' טפחים וחקק בה כדי להשלימה לעשרה, אם יש
משפת חקק ולכותל ג' טפחים פסולה פחות משלשה טפחים כשרה כו' הכא לשוויי לדופן פחות משלשה טפחים
אין אי לא לא עכ"ל. מהגמ' יוצא שאין לצרף גובה עשרה במחיצת הסוכה אלא כשכל השעור מצטרף בפחות
משלשה טפחים, כלומר, שהמרחק בין שני חלקי המחיצה הוא פחות משלשה טפחים. וכבר תמהו על כך בתוס'
(ד ב) ד"ה פחות, וז"ל: וא"ת בפ"ק דשבת (דף ז ב) גבי בית שאין תוכו עשרה וחקק בו להשלימו לעשרה, אמאי
לא מחלק כי האי גוונא אם יש משפת חקק ולכותל שלשה טפחים, וי"ל דלא דמי רשות שבת שהיא למנוע רגל
רבים לסוכה דבעינן מחיצות סמוכות לסכך עכ"ל.

בביאור דבריהם נ"ל, שהתוס' מחדשים שקיים חלוק בין מחיצות השבת לבין מחיצות הסוכה. במחיצות השבת אין צורך שתהיה חפצא של מחיצה אחת. גם בהרבה מחיצות קטנות הרחוקות זו מזו נעשה המקום המוקף מבפנים רה"י. דין העשרה במחיצות השבת איננו דין בחפצא של המחיצות, אלא בחפצא של מקום המוקף במחיצות. לפיכך, כשהמקום מבפנים מוקף בגובה י' ע"י מחיצות רבות קטנות הריהו רשות היחיד, אף על פי שכל המחיצות הקטנות המקיפות רחוקות הן זו מזו ואינן מהוות חפצא דמחיצה אחת בתוך שלשה טפחים. מאידך בסוכה הוכשר הסכך רק על ידי מחיצה שיש בה שעור עשרה בעצם החפצא של המחיצה. בסוכה לא נאמר שעור העשרה בהיקף המקום אלא בגופן של המחיצות. ולכן מחיצות קטנות רחוקות זו מזו אינן מצטרפות לשעור עשרה, כי רק כשהן סמוכות תוך שעור לבוד מתקיים חפצא של מחיצה אחת גבוהה י' והסכך הוכשר.

היוצא מזה, דשאני שעור גובה העשרה בשבת מבסוכה. בשבת נאמר השעור לענין הקף מקום, אבל בסוכה השעור נאמר בחפצא של המחיצה.

לאור יסוד זה מתלבנות הרבה הלכות כפי שיתבאר:

(א) פסק הרמב"ם (פי"ז משבת הלי"ב - י"ג) וז"ל: בכל עושין לחיים כו' ואפילו באיסורי הנאה עכו"מ עצמה או אשרה שעשה אותה לחי כשר, שהלחי עביו כל שהוא, גובה הלחי אין פחות מעשרה טפחים רחבו ועביו כל שהוא. בכל עושין קורה אבל לא באשרה לפי שיש לרוחב הקורה שיעור, וכל השיעורין אסורים מן האשרה, עכ"ל. דעת הרמב"ם דלחי של אשרה כשר אבל קורה של אשרה פסולה דכתותי מיכתת שעורה. והראב"ד משיג עליו דהרי גם בלחי יש שעור עשרה ומדוע אין בו דין כתותי מיכתת שעורה, וז"ל: אם עביו כל שהוא גבהו מיהת צריך שעור שיהא גבהו י', עכ"ל. ות"י מורנו ורבנו הגאון ר' חיים זצ"ל שלרמב"ם השעור בשבת של גובה י' בלחי איננו שעור בגוף הלחי אלא בהיקף מקום רה"י. משום כך אף על פי שמחיצת הלחי נעשתה מעצי אשרה הוכשרה שאין בגוף הלחי עצמו איזה שהוא שעור כי השעור במקום רה"י. (עיי' בספר חדושי רבינו חיים הלוי על הרמב"ם). ר' חיים זצ"ל היה מוסיף, שכל זה סובר הרמב"ם בנוגע למחיצות שבת בלבד. ברשות היחיד אין צורך לחפצא של מחיצה אחת, אלא למקום מוקף בגובה י'. לפיכך, במחיצות השבת אין חלות דין כתותי מיכתת לבטל השעור של עשרה, דאינו שעור בגוף המחיצה. לעומת זאת במחיצות הסוכה שעור עשרה בגוף המחיצות. הסוכה כשרה רק כשקיים חפצא של מחיצה אחת להכשיר את הסכך כי אין המחיצות חלות להקיף מקום הסוכה, אלא להכשיר את הסכך. שעור גובה עשרה במחיצות הסוכה נאמר בעצם החפצא של מחיצות. לפיכך, מחיצות הסוכה העשויות מעצי אשרה פסולות כי דין כתותי מיכתת שיעורה מפקיע שעור הגובה מעצם החפצא של המחיצה.

29. חידושי הריטב"א מסכת סוכה דף ד עמוד ב

א"ל רבא בעינן מחיצות הנכרות וליכא. פי' מורי נ"ר מחיצות הנכרות ונראות עמה מה שאין כן בשבת דלא בעינן נראות עמה כל היכא דנראות ונכרות דהא ודאי בעינן אף לענין שבת, דאי לא תימא הכי [כולי עלמא] הו' רשות היחיד שהרי הים מקיף אותה דעמוק כמה ואמרינן גוד אסיק מחיצתא, דהא לדינא דאורייתא כל שמוקף מחיצות אפילו יותר מבית סאתים כל מה שאפשר ואפילו בידי שמים ושלא לדירה כלל רשות היחיד גמורה היא כדמוכח בדוכתה ואם כן לא משכחת ר"ה(י), אלא ודאי דמחיצות הים לא חשיבי מחיצות לפי שאין נראות ונכרות ואין האדם רואה עצמו בתוך מחיצות, מפי מורי הרב נ"ר.

30. תוספות מסכת סוכה דף ד עמוד ב

אבל על שפת הגג כשרה לדברי הכל - דחשיב מחיצות ניכרות טפי מעמוד משום דניכרות בבית.

1. דף על הדף סוכה דף ד עמוד א

וכתב בספר מרפסין איגרא (ע' קיב): קשה: מדוע ביטול התבן לסוכה צריך להאמר דווקא בפה, ואילו ביטול חמץ יכול להעשות אפילו בלב, כמובא ב"טור" (סימן תלב)? ותירץ הגרא"ל שטיינמן שליט"א: מחשבת ביטול חמץ הינה מחשבה שלילית, וכדברי הר"ן בתחילת מסכת פסחים (ב, א, ד"ה ומהו ענין בטול) וז"ל: "ומשום הכי בגילוי דעתא בעלמא דלא ניחא ליה דליהוי זכותא בגויה כלל סגי", עכ"ל. כלומר, הביטול הוא מעין הסתלקות הבעלים, ואמירה בליבו כי לא איכפת לו ואין לו שום ענין בהמשך בעלותו וזכויותיו בחמץ, ובכך האי גוונא מועילה מחשבת הלב.

מה שאין כן כשצריך פעולה חיובית, כגון להחשיב את התבן המונח בסוכתו לרצפת הסוכה. בכי האי גוונא צריך אמירה בפה, שהרי נפעל כאן יותר מאשר שלילת בעלות והסתלקות גרידא.